

RAAP-NOTITIE 3890

Plangebied Landgoed De Lathmer te Wilp

Gemeente Voorst

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek, karterende fase**

Colofon

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Titel: Plangebied Landgoed De Lathmer te Wilp, gemeente Voorst; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase

Status: eindversie

Datum: augustus 2011

Auteur: E. Goossens MA

Projectcode: VOLM

Bestandsnaam: NO3890_VOLM

Projectleider: E. Goossens MA

Projectmedewerkers: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummers: 47137 & 47139

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. S.W. Jager

Bevoegd gezag: gemeente Voorst (deskundige namens bevoegd gezag: mw. N. Vossen)

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2011

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van KuiperCompagnons heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juni 2011 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met een bestemmingsplanherziening voor de herinrichting van twee gebieden op het landgoed De Lathmer te Wilp in de gemeente Voorst. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten.

Op basis van het bureauonderzoek werd aan beide plangebieden een hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de tijdspanne Laat Paleolithicum-Late Middeleeuwen toegekend. Voor de oudere Steentijd bestaat de kans op het voorkomen op zogeheten extractiekampen. Voor de latere Prehistorie en daarna (ruwweg vanaf de Midden Bronstijd) bestaat er de kans op het aantreffen van omvangrijke(re) nederzettingarealen.

Uit het veldonderzoek bleek dat plangebied 1 bestaat geheel uit matig, fijne dekzandafzettingen, waarin bodemvorming heeft plaatsgevonden. Op een diepte variërend van 40 tot 70 cm -Mv bevindt zich de C-horizont. Diepe bodemverstoringen zijn niet aangetroffen. De bodemopbouw in plangebied 2 vertoont meer variatie. Alleen ter hoogte van boring 7 is sprake van een AC-profiel. Ter plekke van de overige boringen heeft de bodem onder invloed gestaan van een beek. De bodem is siltiger en er heeft maar in geringe mate bodemvorming plaatsgevonden. De bodemopbouw in dit plangebied is redelijk intact. In deelgebied 1 zijn archeologische vondsten gedaan. Deze bestaan uit een vuursteenfragment uit de periode Mesolithicum-Vroege Bronstijd en een aardewerkfragment uit de (Late) Middeleeuwen. De meeste vondsten werden gedaan in de ongestoorde B- en C-horizont.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om in plangebied 1 aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van proefsleuven. Aangezien het om een relatief klein onderzoeksgebied gaat kan, indien tijdens het onderzoek een behoudenswaardige vindplaats wordt aangetroffen, in overleg met het bevoegd gezag, het onderzoek worden voortgezet als opgraving, dan wel besloten worden tot behoud *in situ*. De werkwijze van dit onderzoek dient in een PvE te worden opgesteld door een senior archeoloog. Dit PvE dient op voorhand door het bevoegd gezag te zijn goedgekeurd. Op grond van de onderzoeksresultaten wordt in plangebied 2 geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

De bevoegde overheid neemt op grond van de bevindingen van dit archeologisch onderzoek een selectiebesluit (gemeente Voorst; contactpersoon: mw. M. Schneiders; regionaal archeoloog: mw. N. Vossen).

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van KuiperCompagnons heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juni 2011 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met een bestemmingsplanherziening voor de herinrichting van twee gebieden op het landgoed De Lathmer te Wilp in de gemeente Voorst. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd, omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

De gebieden zijn op circa 300 m van elkaar gelegen (figuur 1). Het oostelijke plangebied (in deze notitie verder aangeduid als plangebied 1) meet circa 500 m² (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 47137). Het westelijke plangebied (plangebied 2) meet circa 3.000 m² (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 47139). Beide arealen staan afgebeeld op kaartblad 33 E van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000).

Gegevens plangebied 1

Gemeente: Voorst

Plaats: Wilp

Hoekcoördinaten: 206.784/470.000
206.781/469.972
206.798/469.992
206.792/469.971

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 47137

Gegevens plangebied 2

Gemeente: Voorst

Plaats: Wilp

Hoekcoördinaten: 206.416/469.780
206.412/469.752
206.516/469.787

206.524/469.759

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 47139

1.3 Huidige en toekomstige situatie

Plangebied 1 is momenteel als grasland in gebruik. Het is de bedoeling hier een kinderboerderij (stalling voor dieren) te realiseren. Deze voorziening bevindt zich nu nog in plangebied 2, maar zal worden verplaatst. De plannen voorzien voorts in nieuwbouw ter hoogte van deelgebied 2 in de vorm van twee gebouwen voor woonzorg. De wijze van funderen van de gebouwen is nog niet bekend. Er wordt echter vanuit gegaan dat ter hoogte van de geplande bebouwing de bodemverstoreningen dieper reiken dan het archeologisch relevante niveau (naar verwachting op een diepte van 30-40 cm -Mv, direct onder de verstoorde bovenlaag).

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een karterend veldonderzoek.

De volgende vragen hebben richting gegeven aan het onderzoek:

1. Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn reeds over het plangebied bekend?
2. Zijn in het plangebied archeologische waarden aanwezig die (mogelijk) bedreigd worden door de geplande inrichting?
3. Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting en welke onderzoeksmethoden kunnen hiervoor ingezet worden?
4. Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingsterreinen?
5. Indien vindplaatsen worden aangetroffen: wat is de diepteligging, dikte en stratigrafische positie van de archeologische laag waarin de archeologische indicatoren zijn aangetroffen?
6. Hoe ziet de geologische/bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
7. Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig intact dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?
8. Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan?
9. Is in het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden. Achterin dit rapport is voorts een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- de archeologische database ARCHIS voor AMK-terreinen, waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeksmeldingen (www.archis.nl);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; www.ahn.nl);
- het informatiesysteem Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINO; www.dinoloket.nl);
- www.watwaswaar.nl voor diverse historische kaarten;
- de rapportage van eerder uitgevoerd onderzoek ter plaatse door het ARC (Bijl, 2002);
- de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Willemse, De Roode & Smal, 2008).

2.2 Resultaten

Aardkundige situatie

Geo(morfo)logie en bodem

Op de gemeentelijke verwachtingskaart wordt de omgeving van landgoed Het Lathmer aangeduid als een dekzandrug met een (ingedrongen) kleidek (figuur 2; Willemse e.a., 2008, codes RhOo en OvSr). Volgens deze kaart is er ter hoogte van het landgoed (en daarmee beide plangebieden) in de ondergrond een dekzandrug c.q.-wieling aanwezig, die wordt afgedekt door afzettingen van de IJssel. In 2002 bleek echter uit archeologisch booronderzoek in een groot deel van het landgoed dat er geen sprake is van een afdekkend kleidek. Het algemene beeld dat uit dit onderzoek naar voren komt, is dat de bodem ter plaatse uit licht grindige, fluviale smeltwaterafzettingen bestaat, met daar bovenop dekzand (Bijl, 2020). De bodemkaart van Nederland bevestigt dit beeld, althans ten dele (www.archis.nl). Plangebied 1 bestaat op deze kaart uit vorstvaaggronden (lemig, fijn zand, code Zb23-VII), terwijl plangebied 2 zich bevindt in een overgangszone van vorstvaaggronden naar kalkloze ooivaaggronden (lichte zavel, code Rd10C-VI).

AHN en luchtfoto's

Het AHN-beeld van de wijde omgeving van beide plangebieden laat zien dat het IJsselwater ten zuiden van het landgoed zich in de dekzandrug heeft ingesneden en vanuit hier ooit door het bestaande beekdal van De Fliert in noordelijke richting afwaterde (figuur 3). Als gevolg van deze doorbraak heeft de dekzandrug (aangegeven met dikke zwarte lijn in figuur 3) dus enige tijd als een soort van (schier)eiland tussen de hoofdstroom en de zijtak van de IJssel gelegen.

DINO-gegevens

Het raadplegen van digitale aardkundige gegevens via het DINOLoket van TNO-NITG heeft geen extra relevante informatie over de aardkundige situatie in de plangebieden opgeleverd.

Verstoringsen

Op de gemeentelijke verwachtingskaart staan geen verstoringen in de plangebieden weergegeven (figuur 2). Andere informatie is niet voorhanden.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK (zie figuur 1)

In ARCHIS staan in een zone van 1 km van de plangebieden, behalve het kasteelterrein de Lathmer (AMK-nummer 12.831, ARCHIS-waarnemingsnummer 3.092) nog zes vindplaatsen geregistreerd. Deelgebied 2 bevindt zich op een afstand van zo'n 100 m ten oosten van de omgrachting van het kasteelterrein. Naar verwachting strekken de sporen van het kasteel zich overigens niet uit tot dit plangebied. Vermeldenswaardig is dat het kasteel al in 1273 wordt genoemd onder het toponiem 'Latmere' (Bijl, 2002; Harenberg, 1987). In 1414 is sprake van 'De Latmer' en in het midden van de 16e eeuw van 'Laekmer', waarbij 'Laek' geïnterpreteerd moet worden als beek. Voor meer informatie over het kasteel wordt verwezen naar ARC-rapport 67, waarin de ontwikkeling van het kasteelterrein wordt omschreven (Bijl, 2002).

De overige vindplaatsen in de nabijheid van de plangebieden zijn alle ten oosten ervan gelegen. ARCHIS-waarnemingsnummer 7074 bevindt zich ten noordoosten van plangebied 2 en betreft de vondst van een fragment van een Fels-Rundbeil (Neolithicum). Iets zuidoostelijker is bij dijkverzwaringswerkzaamheden bij de kerk in Wilp een vuilstort van de voormalige pastorie aangetroffen. Hier zijn door verschillende amateurs diverse munten en aardewerk uit de 16e eeuw geborgen.

Op zo'n 300 m ten noordoosten van plangebied 1 zijn op meerdere locaties tijdens archeologisch vooronderzoek nederzettingsvondsten gedaan (ARCHIS-waarnemingsnummers 19.389, 42.5149 en 42.7316). Waarneming 19.389 heeft betrekking op een haarspeld uit de Romeinse tijd die is gevonden tijdens een veldkartering in 1990. De overige twee waarnemingen zijn gedaan bij archeologisch booronderzoek. Waarneming 42.7316 betreft nederzettingsmateriaal uit de IJzertijd en de Romeinse tijd; waarneming 42.5149 houdt verband met de vondst van nederzettingsmateriaal uit de periode IJzertijd-Romeinse tijd.

Vergelijkbare vondsten zijn in 1997 aan de Veluwe Bandijk gedaan (ARCHIS-waarnemingsnummer 133.860). Het gaat daarbij om aardewerkmateriaal uit de Bronstijd en de IJzertijd, dat werd aangetroffen op de oeverwal van de IJssel.

Tijdens onderzoek van het ARC in 2002 is aan de oostzijde van het landgoed (net ten zuiden van deelgebied 1) een aardewerkscherf van vermoedelijk een potbeker (Laat Neolithicum c.q. Vroege Bronstijd) aan het licht gebracht. Deze vindplaats staat niet in ARCHIS geregistreerd.

Historische informatie

Behalve kasteelterrein de Lathmer is er op de diverse geraadpleegde historische kaarten (www.watwaswaar.nl, kadastrale minuut 1832, bonnebladen jaargangen 1867, 1894, 1901, 1911 en 1933) geen bebouwing aanwezig in of in de directe nabijheid van beide plangebieden.

Archeologische verwachting

Op basis van het voorkomen van een dekzandrug wordt op de gemeentelijke verwachtingskaart aan beide plangebieden een hoge archeologische verwachting toegekend (figuur 4, Willemse, 2008).

2.3 Gespecificeerde archeologische verwachting en bijbehorende onderzoeksmethode

Aangezien beide plangebieden ter hoogte van een dekzandrug in de buurt van een beekdal (de Fliert) en het stroomdal van de IJssel gelegen zijn, kan aan beide een hoge archeologische verwachting worden toegekend voor het aantreffen van archeologische resten uit zo'n beetje alle tijdvakken (Laat Paleolithicum-Late Middeleeuwen). Voor de oudere Steentijd bestaat de kans op het voorkomen op zogeheten extractiekampen. Dit zijn plekken waar jager-verzamelaars slechts gedurende korte tijd verbleven. Hiervan rest tegenwoordig doorgaans niet veel meer dan een strooiing van vuursteen en (eventuele) haardkuilen. Voor de latere Prehistorie en daarna (ruwweg vanaf de Midden Bronstijd) bestaat er de kans op het aantreffen van omvangrijke(re) nederzettingarealen, met woonstalhuizen, bijgebouwen en andere hiermee samenhangende voorzieningen

Als prospectiekenmerken van de eventueel aanwezige archeologische resten kunnen worden benoemd:

- een aaneengesloten archeologische laag, gekenmerkt door een afwijkende kleur ten opzichte van de eronder en erboven liggende laag;
- de aanwezigheid van mogelijk antropogene objecten als houtskool, bot, steen en artefacten (voornamelijk aardewerk en vuursteen) in een matige tot hoge dichtheid (> 40 vondsten groter dan 4 mm per m^2);
- de veronderstelde afmetingen van de vuursteensites zijn klein ($< 400 m^2$); de veronderstelde afmetingen van de overige sites zijn groot ($> 2.000 m^2$); de resten bevinden zich naar verwachting in de top van de dekzandafzettingen (B- & C-horizont; indien nog aanwezig, globaal gelegen direct onder de bouwvoor, circa 30 cm -Mv). Dit betreft het oude loopvlak.

Op grond van de gespecificeerde verwachting werd de volgende onderzoeksmethode opgesteld (SIKB, 2007; Tol, e.a., 2004):

- een booronderzoek bestaande uit vijf boringen voor plangebied 1 en zes boringen in plangebied 2;
- boorkeuze: Edelmanboor met een diameter van 15 cm;

- waarnemingsmethode: controle opgeboord materiaal ter plaatse in het veld (opgeboord materiaal indien mogelijk zeven met een zeef met een maaswijdte van 4 mm;
- boordiepte tot minimaal 25 cm in de onverstoorde pleistocene C-horizont.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.2 ('Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn vijf boringen in plangebied 1 gezet (boornummers 1 t/m 5; figuur 5) en zes in plangebied 2 (boornummers 6 t/m 11; figuur 6). Er is geboord tot maximaal 120 cm -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met GPS ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Laat Paleolithicum t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodemopbouw in plangebied 1 bestaat geheel uit matig tot fijne dekzandafzettingen. In de top hiervan heeft bodemvorming plaatsgevonden. De A-horizont (= bouwvoor) is zo'n 20 cm dik. Hieronder bevindt zich in de meeste boringen een bruine B(C)-horizont. De C-horizont is vastgesteld op een diepte variërend van 40 tot 70 cm -Mv. Diepe(re) bodemverstoringen zijn niet aangetroffen.

De bodemopbouw in plangebied 2 vertoont meer variatie. Alleen ter plekke van boring 7 is sprake van een AC-profiel. De bouwvoor gaat hier op circa 30 cm -Mv abrupt over in de C-horizont, bestaande uit dekzand. Ter hoogte van de overige boringen heeft de bodem onder invloed gestaan van een beek. De bodemsamenstelling is namelijk siltiger en er heeft maar geringe mate bodemvorming plaatsgevonden. De zone tussen de bouwvoor en de C-horizont is relatief uniform, t.w. siltig bruingrijs licht humeus zand (zonder duidelijke gelaagdheid). De C-horizont bevindt zich op circa 70 cm -Mv. Dit soort bodems zijn kenmerkend voor overspoelde dekzanden. Met uitzondering van de directe omgeving van boring 10 is de bodemopbouw in plangebied 2 redelijk intact.

Archeologie

Er zijn alleen in plangebied 1 archeologische vondsten gedaan, t.w. in de boringen 1, 3, 4 en 5 (figuur 5). Deze bestaan uit:

Boring	indicatoren	diepte in cm -Mv
1	vuursteen afslag	40-70 (C-horizont)
3	aardewerk	20-60 (AB-horizont)
3	aardewerk	60-70 (BC-horizont)
4	aardewerk	20-40 (BC-horizont)
5	aardewerk	30-50 (C-horizont)

De vondsten zijn voor het grootste deel in de ongestoorde B- en C-horizont gedaan (= *in situ*). Het fragment vuursteen is afkomstig uit de Steentijd (een nadere datering dan Mesolithicum-Vroege Bronstijd kan niet worden gegeven) terwijl het aardewerkfragment uit boring 3 uit de Middeleeuwen stamt. De overige aardewerkfragmenten zijn te klein om ze nauwkeurig te kunnen dateren. Ze kunnen niet anders dan toegewezen worden aan de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. De top van de archeologische relevante zone bevindt zich globaal tussen 20 en 50 cm -Mv. Aangezien er geen grootschalige en diepe verstoringen zijn aangetroffen, mag worden aangenomen dat eventuele sporen en andere archeologische resten er nog redelijk intact zijn.

Vindplaats 1-RAAP-objectnummer(s): VOLM

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet toegekend

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 417478

Coördinaten: 206.788/469.995; **Kaartblad:** 33E

Gemeente: Voorst; **Toponiem:** Landgoed Lathmen

Maaiveld: grasland

Geomorfologie: dekzandrug

Hoogte maaiveld t.o.v. NAP: circa 6,1 m +NAP

Complextype: nederzetting (waarschijnlijk)

Datering: Mesolithicum-Late Middeleeuwen

Vondsten: uitsluitend vondsten uit boringen (Volm)

Diepteligging archeologische laag/vondsten: circa 20-50 cm -Mv

Globale omvang vindplaats: onbekend

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3) kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen in plangebied 1 vermoedelijk archeologische waarden zullen worden verstoord. Voor dit plangebied zijn de volgende bevindingen van belang:

- In overeenstemming met het bureauonderzoek (hoge verwachting voor vindplaatsen uit het Laat Paleolithicum t/m Late Middeleeuwen; zie § 2.3) zijn in dit plangebied tijdens het veldonderzoek archeologische indicatoren aangetroffen. De datering van het opgeboorde materiaal is niet met zekerheid te bepalen en kan twee meerdere perioden beslaan. Voor zover de feiten spreken, moet daarbij gedacht worden aan de periode Mesolithicum-Vroege Bronstijd en de tijdspanne IJzertijd-Late Middeleeuwen.
- De diepteligging van de vindplaats correspondeert met de onderkant van de verstoorde bovenlaag, t.w. 20-50 cm -Mv. Aangezien er in het plangebied geen omvangrijke en diepe bodemverstoreningen zijn waargenomen, is het aannemelijk dat eventuele grondsporen en andere archeologische resten nog redelijk gaaf zijn. Gezien de relatief hoge ligging is de verwachting dat organisch materiaal alleen bewaard is in grondsporen die tot in het grondwater reiken.

In plangebied 2 zijn geen aanwijzingen geconstateerd waaraan een archeologisch belang kan worden toegekend.

4.2 Aanbevelingen

Plangebied 1

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om hier aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van proefsleuven. Aangezien het om een relatief klein onderzoeksgebied gaat kan, indien tijdens het onderzoek een behoudenswaardige vindplaats wordt aangetroffen, in overleg met het bevoegd gezag, het onderzoek worden voortgezet als opgraving, dan wel besloten worden tot behoud *in situ*. De werkwijze van dit onderzoek dient in een PvE te worden opgesteld door een senior archeoloog. Dit PvE dient op voorhand door het bevoegd gezag te zijn goedgekeurd.

Plangebied 2

Op grond van de resultaten van dit onderzoek wordt hier in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

De bevoegde overheid neemt op grond van de bevindingen van dit archeologisch onderzoek een selectiebesluit (gemeente Voorst, contactpersoon: mw. M. Schneiders; regionaal archeoloog: mw. N. Vossen).

Literatuur

- Bijl, B.**, 2002. Een aanvullende archeologische inventarisatie op kasteelterrein 'De Lathmer' te Wilp, gemeente Voorst. *ARC-publicaties* 67. ARC, Groningen.
- Harenberg, J.**, 1987. Kastelen rond Zutphen II". (*Kleine monumenten reeks*).
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Willemse, N.W. & F. de Roode & D.E. Smal**, 2008. Gemeente Voorst; een archeologische waarden- en verwachtingskaart met AMZ-adviezen. *RAAP-rapport* 1640. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARC	Archaeological Research & Consultancy
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
DINO	Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond
GPS	Global Positioning System
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NITG	Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen
PvE	Programma van Eisen
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek

Verklarende woordenlijst

AC-profiel

Bodemprofiel waarin een humusrijke A-horizont direct gelegen is op het ongeroerde moeder-materiaal (C-horizont).

afzetting

Neerslag of bezinking van materiaal.

antropogeen

Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen gemaakt/veroorzaakt).

artefact

Alle door de mens gemaakte of gebruikte voorwerpen.

BC-horizont

Overgang van de B- naar de C-horizont.

B-horizont

Inspoelingslaag van een podzolbodem (zie *podzol*).

C-horizont

Horizont die niet (of weinig) is veranderd door bodemvorming; het oorspronkelijke moederma-
teriaal.

dekzand

Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwer-
king ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland
een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).

fluviaal

Door rivieren gevormd, afgezet.

grondsporen

Sporen van menselijke werkzaamheden in het verleden (kuilen, greppels, paalgaten), herken-
baar als verkleuringen en verstoringen van de bodemstructuur.

horizont

Een bodemlaag waarin zich bepaalde bodemkundige processen afspelen.

in situ

Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponneerd, wegge-
gooid of verloren.

lithologisch

Het sedimentaire gesteente (ook klei, zand, e.d.) betreffend (bijv. korrelgrootte).

nederzetting(sterrein)

Woonplaats; de aard en samenstelling van het in het veld aangetroffen sporen en materiaal
wordt geïnterpreteerd als resten van bewoning in het verleden.

periglaciaal

Heeft betrekking op de stroken rondom het door landijs bedekte gebied, op het daarop heer-
sende klimaat en op kenmerkende verschijnselen in dit gebied.

podzol

Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces
van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van
amorphe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.

Prehistorie

Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.

silt

Gronddeeltjes ter grootte van 0,002 tot 0,05 mm.

site

Een archeologische vindplaats (m.u.v. de vindplaats van een losse vondst).

smeltwater

Water dat ontstaat bij smelting van sneeuw en van gletsjerijs.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging van de plangebieden met de archeologische vindplaatsen in de omgeving (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Projectie van de plangebieden op de bodemkundige landschappenkaart met archeologische vindplaatsen van de gemeente Voorst (Willemse, 2008).

Figuur 3. Projectie van de plangebieden op het AHN.

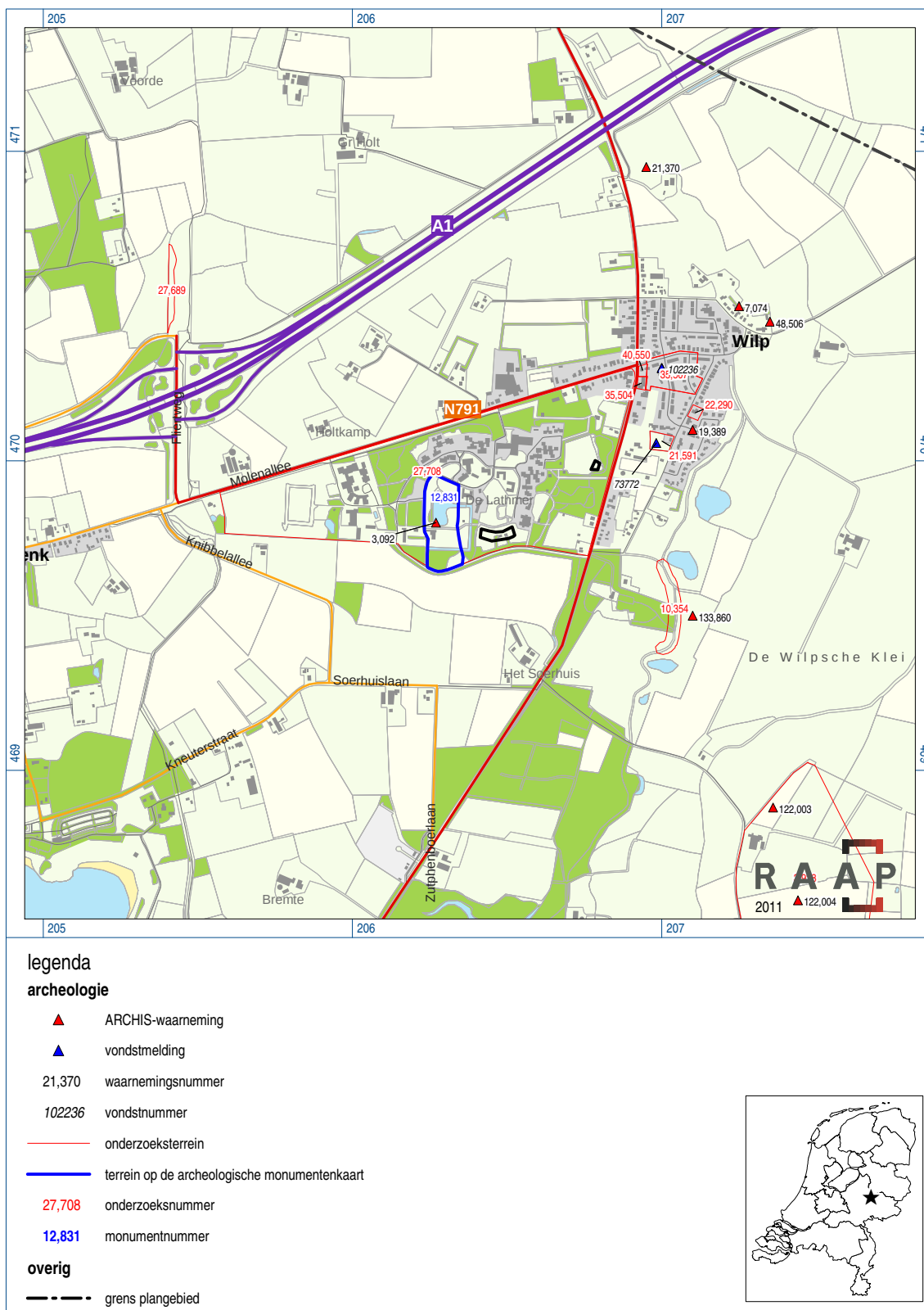
Figuur 4. Projectie van de plangebieden op de Archeologische waarden- en verwachtingskaart met AMZ-adviezen van de gemeente Voorst (Willemse, 2008).

Figuur 5. Resultaten booronderzoek plangebied 1.

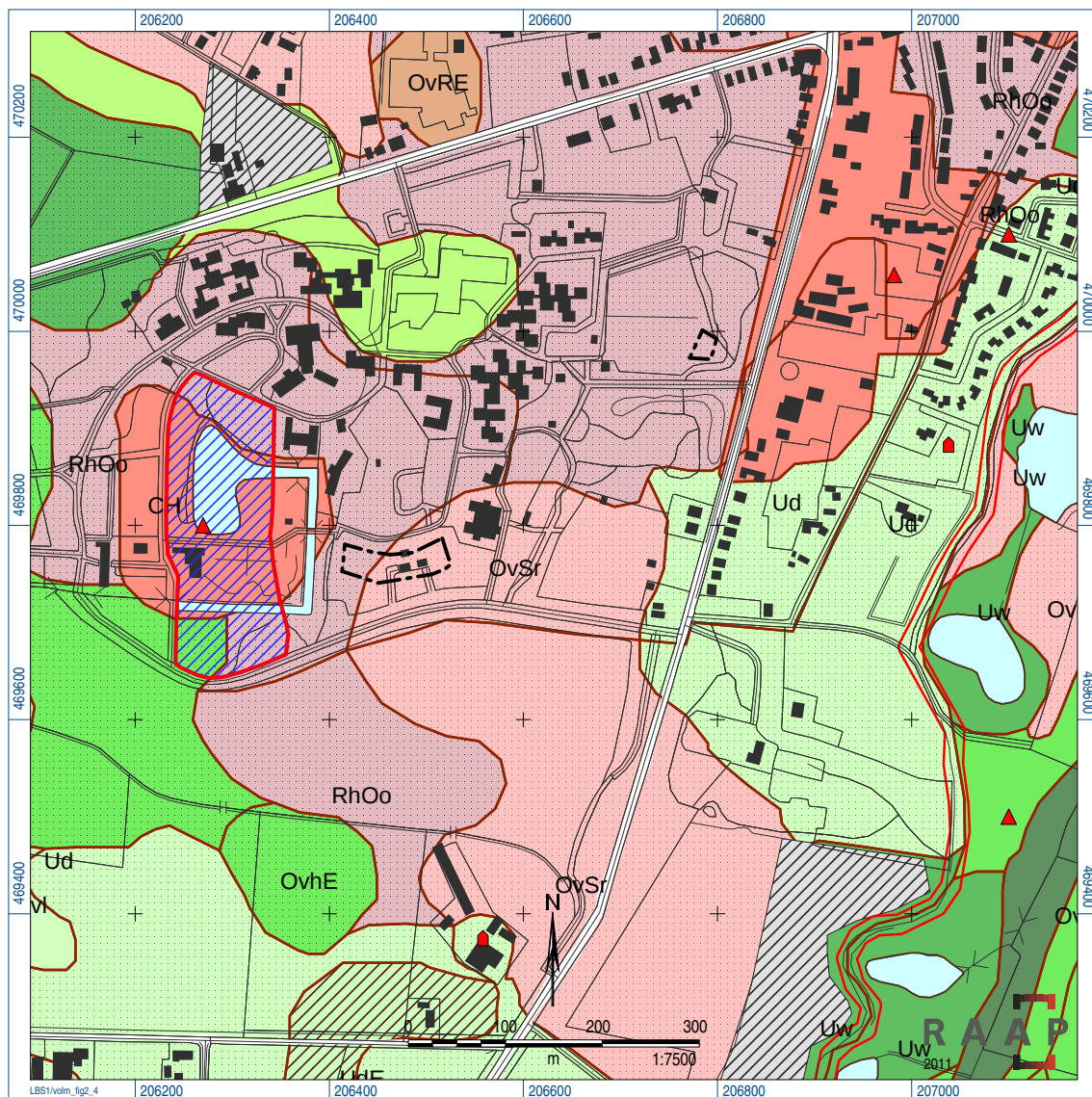
Figuur 6. Resultaten booronderzoek plangebied 2.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

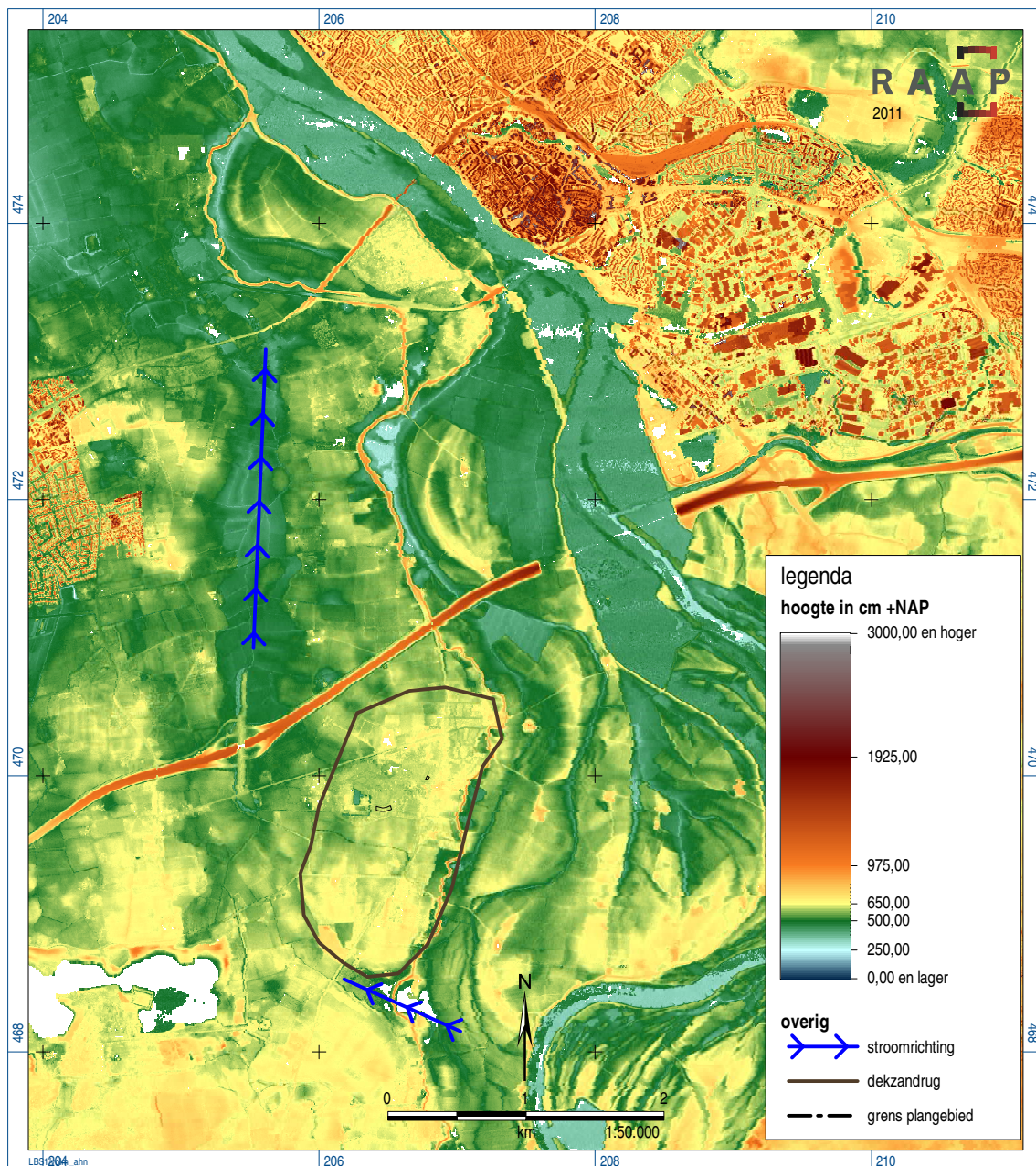
Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Ligging van de plangebieden met de archeologische vindplaatsen in de omgeving; inzet: ligging in Nederland (ster).

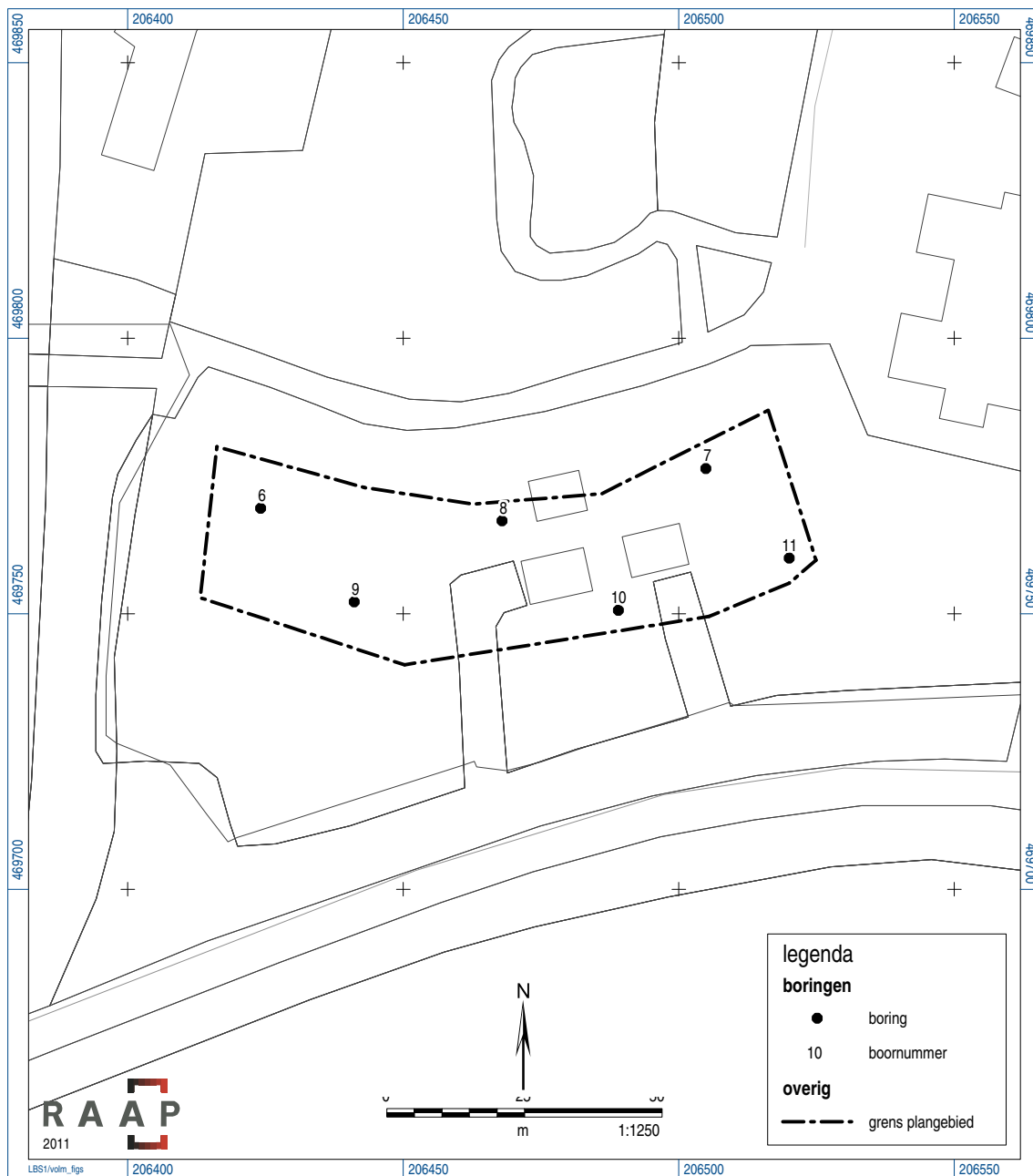
Figuur 2. Projectie van de plangebieden op de bodemkundige landschappenkaart met archeologische vindplaatsen van de gemeente Voorst (Willemse, 2008).

Figuur 3. Projectie van de plangebieden op het AHN.

Figuur 5. Resultaten booronderzoek plangebied 1.

Figuur 6. Resultaten booronderzoek plangebied 2.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

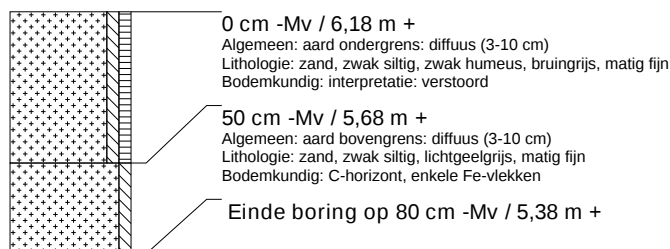
boring: VOLM-1

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.776, Y: 469.975, hoogte: 6,14, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

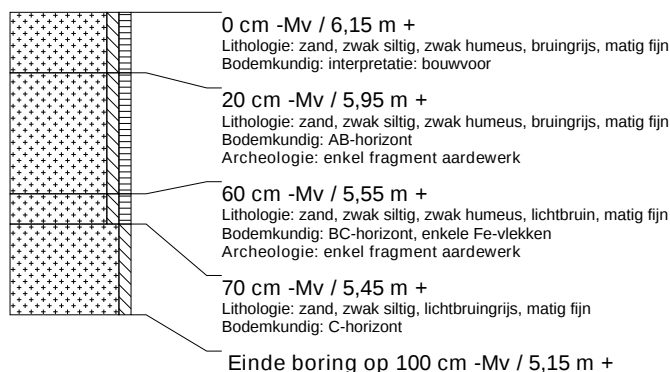
boring: VOLM-2

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.787, Y: 469.999, hoogte: 6,18, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

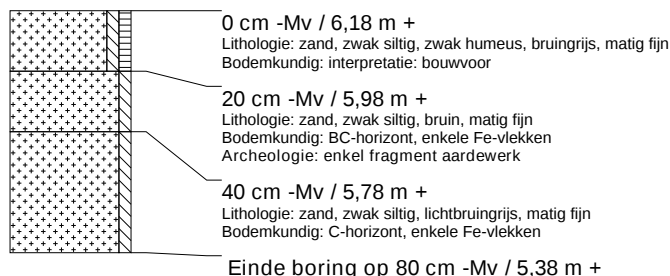
boring: VOLM-3

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.796, Y: 469.993, hoogte: 6,15, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

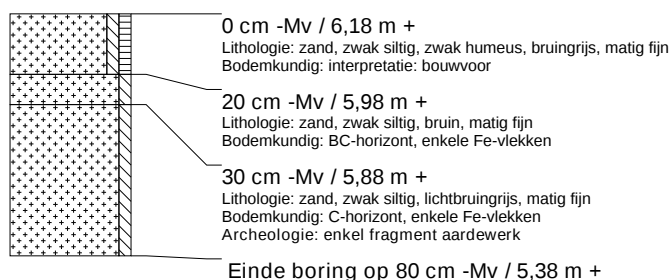
boring: VOLM-4

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.791, Y: 469.973, hoogte: 6,18, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

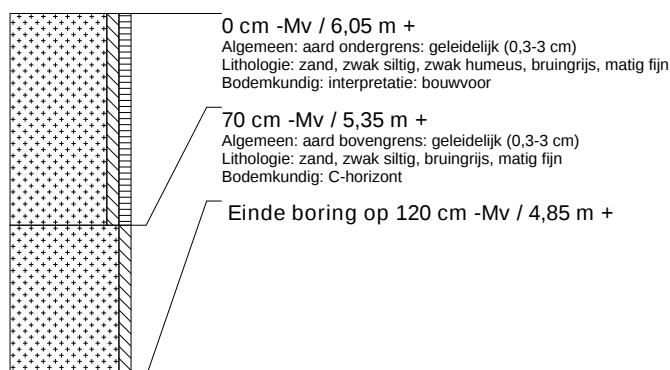
boring: VOLM-5

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.788, Y: 469.985, hoogte: 6,18, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

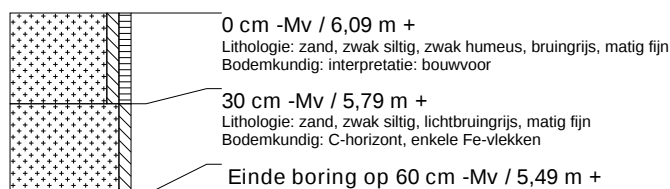
boring: VOLM-6

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.424, Y: 469.769, hoogte: 6,05, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

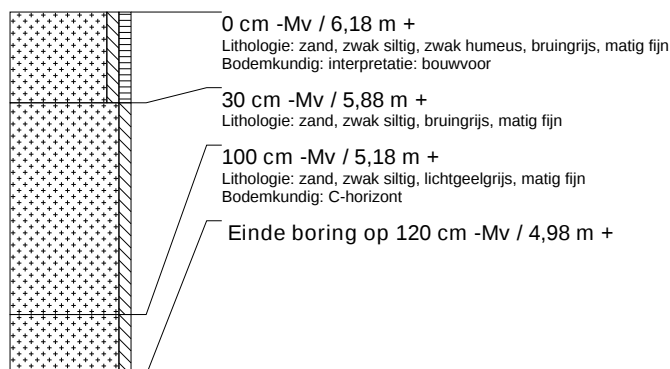
boring: VOLM-7

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.505, Y: 469.776, hoogte: 6,09, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

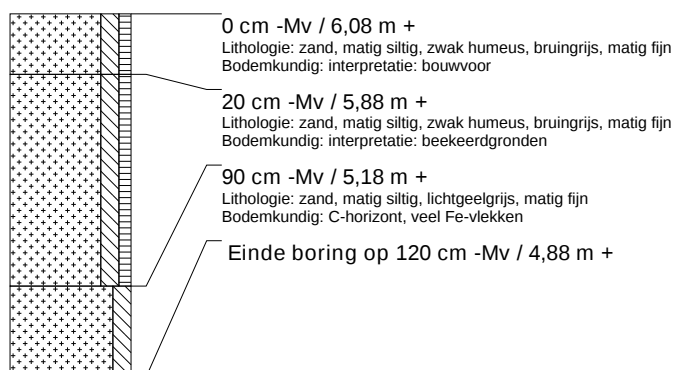
boring: VOLM-8

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.468, Y: 469.767, hoogte: 6,18, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

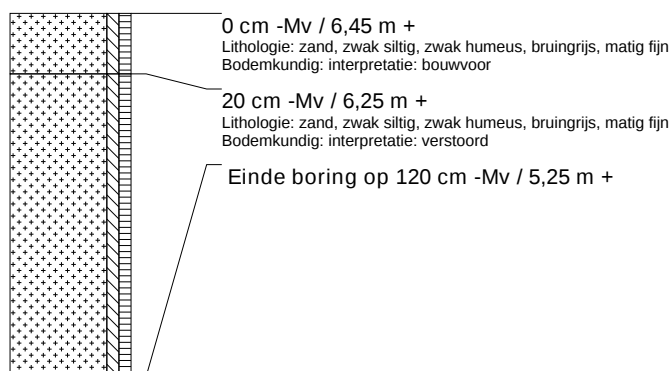
boring: VOLM-9

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.441, Y: 469.752, hoogte: 6,08, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

boring: VOLM-10

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.489, Y: 469.751, hoogte: 6,45, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

boring: VOLM-11

beschrijver: EG, datum: 15-6-2011, X: 206.520, Y: 469.760, hoogte: 6,04, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Voorst, plaatsnaam: Wilp, opdrachtgever: KUIPER COMPAGNONS, uitvoerder: RAAP Oost

